

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเปิด (Open Economic) และในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับการค้าเสรีมากขึ้น โดยนโยบายการเปิดเสรีทางการค้าก่อให้เกิดการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ เกิดการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น หากประเทศไทยไม่สามารถสร้างโอกาสและข้อได้เปรียบเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงแล้ว จะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในระดับที่ต่ำลง เมื่อเทียบกับประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียงหรือด้อยกว่ากัน ซึ่งจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross domestic Product : GDP) ของประเทศลดลง รวมถึงดุลการค้าของประเทศอาจขาดดุลหากไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้ ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจมี 2 ปัจจัย ได้แก่ การเพิ่มของปัจจัยการผลิตในระบบเศรษฐกิจให้มากขึ้น และการขยายตัวของผลิตภาพของปัจจัยการผลิตโดยรวม (Total Factor Productivity Growth) นั่นก็คือการเพิ่มผลผลิตในระบบเศรษฐกิจโดยไม่ต้องเพิ่มจำนวนของปัจจัยการผลิตแต่อย่างใด แต่เกิดจากการเพิ่มของผลิตภาพของปัจจัยการผลิตโดยรวม (TFP Growth) ที่มีผลมาจากการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการผลิต ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยใช้ต้นทุนหรือทรัพยากรน้อยลง ประเทศไทยต้องพัฒนาการผลิตของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดโลก โดยโครงสร้างการผลิตของประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะพึ่งพาภาคการค้าและบริการ ดังตารางที่ 1.1 จะเห็นได้ว่าโครงสร้างการผลิตของประเทศสหรัฐอเมริกาพึ่งพาภาคการค้าและบริการสูงถึง 80 % ของ GDP ทั้งหมด เทียบกับภาคการเกษตรมีเพียง 1% เท่านั้น ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีก็เช่นเดียวกัน โครงสร้างการผลิตของทั้งสองประเทศพึ่งพาภาคการค้าและบริการถึง 71 % และ 70 % ตามลำดับ สำหรับภาคเกษตรนั้นประเทศญี่ปุ่นมีเพียง 1.3 % และประเทศเกาหลีมีเพียง 3.3 % เมื่อเทียบกับประเทศไทยแล้วโครงสร้างทางการผลิตของประเทศ พึ่งพาภาคการเกษตร 9.2% ซึ่งสูงกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลี สำหรับภาคการค้าและบริการของประเทศไทยมีเพียง

31 % เท่านั้น จะเห็นได้ว่าโครงสร้างการผลิตของประเทศไทยพึ่งพาภาคการค้าและการบริการต่ำกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลี

โดยส่วนใหญ่แล้วโครงสร้างการผลิตของประเทศไทยพึ่งพาสาขาอุตสาหกรรมเป็นหลัก ดังตารางที่ 1.2 จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี 2536 - 2547 โครงสร้างการผลิตจากภาคอุตสาหกรรมสูงขึ้นเป็นลำดับ จาก 31.6% ในปี 2536 เป็น 38.7% ในปี 2547 สำหรับโครงสร้างการผลิตจากภาคเกษตรกรรมมีการเปลี่ยนแปลงลดลง โดยในปี 2536 GDP จากภาคเกษตรกรรมคิดเป็น 10.3% และในปี 2547 GDP จากภาคเกษตรกรรมคิดเป็น 9.2% และภาคการบริการมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นแต่ไม่มากนัก โดยในปี 2536 GDP ภาคบริการเท่ากับ 23.5% ในปี 2547 GDP เท่ากับ 26.6% จะเห็นได้ว่า GDP ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนักในภาคเกษตรกรรมและภาคการบริการ มีแต่ภาคอุตสาหกรรมเท่านั้นที่ GDP ของประเทศค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงมากกว่าเดิม

ตารางที่ 1.1 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศที่พัฒนาแล้ว เทียบกับประเทศไทยปี 2546

หน่วย: ร้อยละ

	USA	Japan	Singapore	South Korea	Thailand
Agriculture	1.0	1.3		3.3	9.2
Mining	1.2	0.1		0.3	2.2
Construction	4.6	6.8	4.9	8.5	2.6
Manufacturing	12.7	20.8	25.2	23.3	38.7
Trade	12.9	13.3	13.7	8.8	13.3
Transport& Communication	2.9	6.4	10.8	6.6	10.9
Financial, Real estate and Business	31.8	28.9	24.5	19.1	3.5
Others	33.0	22.3	21.0	30.1	18.9
GDP	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 1.2 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของประเทศไทย

หน่วย: ร้อยละ

	2536	2539	2540	2541	2543	2547
ภาคเกษตรกรรม	10.3	9.3	9.3	10.3	10.3	9.2
ภาคนอกเกษตรกรรม	89.7	90.7	90.7	89.7	89.7	90.8
อุตสาหกรรม	31.6	32.8	33.7	33.6	36.4	38.7
ก่อสร้าง	6.1	6.3	4.8	3.3	2.5	2.6
ไฟฟ้า ประปา	2.5	2.6	2.8	31.1	3.2	3.3
ค้าส่งค้าปลีก	17.4	16.9	16.6	16.1	15.8	13.9
การเงินการธนาคาร	6.9	7.1	6.4	5.0	2.8	3.5
บริการและอื่น ๆ	23.5	23.3	24.4	26.6	26.9	26.6
GDP	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยขึ้นอยู่กับ 3 สาขาเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการและอื่น ๆ และปัจจัยที่จะผลักดันให้การขยายตัวของสาขาเหล่านี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนได้ ก็คือ ประสิทธิภาพในการผลิตของสาขานั้น ๆ ซึ่ง “ประสิทธิภาพในการผลิต” หมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างจำนวนสินค้าหรือบริการที่ผลิตได้ (output) กับจำนวนของทรัพยากรหรือปัจจัยที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการนั้นออกมา (input) ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของประสิทธิภาพในการผลิต ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มหรือลดลงของประสิทธิภาพการผลิต อาจแบ่งได้ 3 หมวดคือ

1. ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี เช่น กระบวนการทำงานของเครื่องจักรหรือเครื่องมือ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ
2. ปัจจัยด้านระบบการบริการ เช่น การใช้เทคนิคทางการบริหาร การส่งเสริมระบบแรงงานสัมพันธ์ การใช้ระบบทวิภาคีหรือไตรภาคีเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เป็นต้น
3. ปัจจัยด้านแรงงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการสร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจซึ่งแตกต่างจากปัจจัยทรัพยากรอื่นๆ เพราะกิจการใด ๆ อาจใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องจักรที่ทันสมัยที่สุด มีการบริการงานที่ดีเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการที่ดีที่สุดในการนั้น ๆ แต่ ถ้าหากไม่

มีแรงงานเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีและระบบที่วางไว้เป็นอย่างดีนั้น ก็ย่อมไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นแรงงานจึงเป็นปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด แรงงานที่มีคุณภาพจะมีศักยภาพในการเรียนรู้และเกิดทักษะที่หลากหลายซึ่งส่งผลให้เกิดผลิตภาพต่อองค์การที่สูงขึ้น การปรับปรุงระบบการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของแรงงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

การเสริมสร้างศักยภาพในการเพิ่มผลิตภาพการผลิต เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ ซึ่งเมื่อกล่าวถึงผลิตภาพการผลิต(Productivity) มักจะนึกถึงผลิตภาพการผลิตของแรงงาน (Labor Productivity) หรือผลิตภาพการผลิตของทุน (Capital Productivity) แต่ในการวัดผลิตภาพการผลิตของแรงงานและของทุนนั้นเป็นการวัดผลิตภาพการผลิตเฉพาะส่วน (Partial Productivity) เท่านั้นเพราะการวัดผลิตภาพการผลิตเฉพาะส่วนนั้นเป็นการเทียบสัดส่วนของผลผลิตที่เพิ่มขึ้น เมื่อปัจจัยการผลิตชนิดใดชนิดหนึ่ง (เช่น ทุนหรือแรงงาน) เพิ่มขึ้น การวัดผลิตภาพการผลิตเฉพาะส่วนไม่สามารถวัดถึงการเปลี่ยนแปลงผลิตภาพการผลิตได้ทั้งหมด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการเพิ่มขึ้นของปัจจัยการผลิตทุกชนิด รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่างก็มีส่วนทำให้ผลผลิตรวมของระบบเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้มองเห็นภาพของประสิทธิภาพการผลิตของปัจจัยการผลิตที่ครบถ้วนนั้นมักจะให้ความสำคัญกับผลิตภาพการผลิตโดยรวม(Total Factor Productivity หรือ TFP) เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการผลิต การขยายตัวของผลผลิตในการศึกษาถึงการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศนั้น ควรคำนึงถึงผลกระทบจากปัจจัยการผลิตทุกชนิด การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาผลิตภาพการผลิตจะพิจารณาถึงผลิตภาพการผลิตโดยรวม (TFP) เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการผลิต ในภาคอุตสาหกรรมการขยายตัวของผลผลิต และการเพิ่มขึ้นของผลผลิตจะมีเสถียรภาพได้นั้นไม่ควรจะเน้นการเพิ่มจำนวนปัจจัยการผลิต (เช่น แรงงาน และ ทุน) แต่เป็นการเพิ่มขึ้นของความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการทรัพยากร ประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต การบริหารจัดการที่ดี นวัตกรรมการใช้ปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต รวมทั้งคุณภาพของวัตถุดิบ ทั้งนี้ก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิตได้ในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้น โดยใช้ทรัพยากร และ ต้นทุนที่ประหยัดขึ้น และจะส่งผลดีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ TFP จึงเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เมื่อเศรษฐกิจขยายตัว ทำให้ขยายการเจริญเติบโตได้ในระดับที่สูง เมื่อเศรษฐกิจถดถอย TFP เป็นปัจจัยที่ชะลอผลกระทบจากการลดน้อยถอยลงของผลผลิตที่เกิดจากการเพิ่มปัจจัยการผลิตในระยะยาว ทำให้การหดตัวทางเศรษฐกิจไม่รุนแรงมากจนเกินไป การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพในระยะยาว จำเป็นต้อง

ส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของ TFP ควบคู่กับการขยายปัจจัยการผลิตในระยะยาว

ดังนั้น การวิเคราะห์ถึงผลิตภาพโดยรวมของเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย จะทำให้เกิดการได้เปรียบในการแข่งขัน อีกทั้งทำให้ทราบถึงปัจจัยในการกำหนด หรือสนับสนุนให้มีการเติบโตของผลิตภาพของปัจจัยการผลิตโดยรวมที่เป็นปัจจัยสำคัญของเศรษฐกิจในระยะยาว โดยเฉพาะนโยบายทางด้านการจัดการงบประมาณของประเทศในแต่ละสาขา การวัดผลิตภาพการผลิตที่เกิดจากการเพิ่มปัจจัยการผลิตทุกชนิดที่มีต่อการเพิ่มของผลผลิต นั่นก็คือการวัดผลิตภาพโดยรวมของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ Total Factor Productivity Growth (TFPG) ซึ่งการทราบถึงประสิทธิภาพของปัจจัยการผลิตโดยรวม (TFPG) จะทำให้มองเห็นภาพของประสิทธิภาพ การผลิตได้ดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การวางนโยบายและแผนการพัฒนาทางการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สามารถกำหนดนโยบายและการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตของประเทศไทยให้มีขีดความสามารถที่แข่งขันได้ (Competitiveness) ในเวทีการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่อไปในระยะยาว อีกทั้งสามารถวิเคราะห์และสนับสนุนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย ตลอดจนการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และสภาพการ แข่งขันจากภายนอกประเทศได้ อันจะส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย มี ศักยภาพในการผลิตและมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์การเติบโตของผลิตภาพการผลิตโดยรวม (TFPG) ในระบบเศรษฐกิจไทย และรายสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์งบประมาณของรัฐในสาขาคมนาคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษา และสาธารณสุข ที่ส่งผลต่อการเติบโตของผลิตภาพการผลิตโดยรวมของประเทศไทยในระบบเศรษฐกิจไทย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาผลิตภาพการผลิตของแต่ละสาขาการผลิต และการใช้งบประมาณของรัฐในการพัฒนาการเจริญเติบโตภาพการผลิตโดยรวม (TFPG)

ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษาการเจริญเติบโตของผลิตภาพการผลิตโดยรวมของประเทศไทยครั้งนี้ จะทำการศึกษาในช่วงระหว่างปี 2528 - 2547 โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ที่เป็นราคาคงที่ และปัจจัยการผลิต
2. ศึกษาภาพรวมเศรษฐกิจประเทศไทย ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ
3. กำหนดปัจจัยการผลิตสองปัจจัยการผลิตที่สำคัญ คือ ทุน (K) และแรงงาน (L)
4. งบประมาณของรัฐในสาขา คมนาคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษา และสาธารณสุข ในครั้งนี้จะทำการศึกษาในช่วงระหว่างปี 2528 - 2547

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาใช้ทั้งวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตของประเทศไทย และข้อมูลโดยทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการผลิตของระบบเศรษฐกิจไทย ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากบทความต่าง ๆ
2. ใช้ทฤษฎีความเจริญเติบโตของผลิตภาพโดยรวม (TFP Growth) เป็นการประมาณการโดยวิธี Parametric Approach และวิเคราะห์โดยวิธีทางเศรษฐมิติ (econometric) ซึ่งต้องกำหนดรูปแบบฟังก์ชันการผลิต เพื่อกำหนดหาการขยายตัวของผลิตภาพของปัจจัยการผลิตโดยรวม (TFP Growth)
3. ทฤษฎีการผลิต เพื่อใช้กำหนดรูปแบบฟังก์ชันการผลิตในการเปรียบเทียบปัจจัยการผลิต (ทุน และแรงงาน)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบผลิตภาพการผลิตโดยรวมของประเทศไทย
2. ทำให้ทราบว่าสาขาเศรษฐกิจใดของประเทศที่มีผลิตภาพในการผลิตสูงสุด
3. ทราบแนวทางการวางแผนนโยบายการเพิ่มผลิตภาพการผลิตในแต่ละสาขาเศรษฐกิจของประเทศ

4. ทำให้ทราบว่าสาขาเศรษฐกิจใดมีผลต่อการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทย
5. ทำให้ทราบว่างบประมาณของรัฐในสาขาใดที่ส่งผลต่อการเติบโตของผลิตภาพการผลิตโดยรวมของประเทศไทย

DPU